

Capitolul I.

**Prezentarea teritoriului și a populației acoperite -
analiza diagnostic**

CAPITOLUL I: Prezentarea teritoriului și a populației acoperite - analiza diagnostic

Teritoriul acoperit de Parteneriatul Grupul de Acțiune Locală Progressio are în componența sa 15 localități dintre care 14 sunt comune, și anume: Barcani, Boroșneu Mare, Brateș, Chichiș, Comandău, Dalnic, Dobârlău, Ilieni, Moacșa, Ozun, Reci, Sita Buzăului, Valea Mare și Zagon, plus Orașul Covasna. Pentru această perioadă a programului LEADER, teritoriul acoperit este mai mare față de cel din perioada anterioară a programului LEADER, respectiv 2007-2013, fiind adăugate în parteneriat comunele Dobârlău, Valea Mare și Orașul Covasna. Din punct de vedere al componenței parteneriatului există un echilibru, astfel din majoritatea UAT-urilor sunt în medie între 3 și 5 reprezentanți privați și reprezentanți ai ONG-urilor. Teritoriul acoperit de parteneriatul GAL Progressio, formează din punct de vedere geografic, economic și social un teritoriu omogen compus din localități care au experiența programului anterior LEADER.

I.1. Prezentarea geografică și fizică

Județul Covasna este așezat în curbura Carpaților, având o poziție centrală față de hotarele țării, situate din punct de vedere al coordonatelor geografice între Latitudine Nord 45° 31'00" - 46° 17'00" și Longitudine Est 25° 27'00" - 26° 27'00". Județul Covasna se învecinează la est cu Județul Vrancea și Bacău, la sud-est cu Județul Buzău, la sud-vest și vest cu Județul Brașov, iar la nord cu Județul Harghita. Are o suprafață totală de 3710 km², reprezentând 1,6% din teritoriul țării, înălțimile cuprinse între 480m și 1777m. Teritoriul acoperit de către Parteneriatul Grupul de Acțiune Locală Progressio, este încadrat de următoarele coordonate geografice: Longitudine Est 25° 46'11"E (ILIENI) - Longitudine Est 26° 16'00"E (COMANDĂU) și Latitudine Nord 45° 55'00"N (DALNIC) - Latitudine Nord 45° 39'00"N (SITA BUZĂULUI). Suprafața totală a teritoriului Grupul de Acțiune Locală „Progressio” este de 1147,6 km² conform datelor oficiale INS. Teritoriul aferent GAL Progressio se situează în partea sud-estică a județului Covasna, încadrându-se în cele 2 zone: muntoasă și depresionară. 60% din localitățile de pe teritoriul „Progressio” (9 localități din 15) sunt situate în sud-estul teritoriului la altitudini medii mai mari sau egale cu 600m și astfel se regăsesc în zonele montane defavorizate. O suprafață din teritoriul As. GAL „Progressio” care se detașează net în cuprinsul depresiunii o constituie dunele de la Reci - Aninoasa (aproximativ 1 000 ha), din compartimentul Râului Negru, pe malul stâng al râului cu același nume, formate prin modelare eoliană. Rețeaua hidrografică dezvoltată, bogăția izvoarelor minerale și diversitatea conținutului lor în săruri fac ca teritoriul județului Covasna să dispună de un potențial însemnat de resurse de apă. Subliniem existența pe teritoriul „Progressio” a orașului - stațiune balneoclimaterică Covasna, care mai este denumită „orașul cu o mie de izvoare” datorită bogăției sale în izvoare de ape minerală de diverse feluri. Așezarea geografică, configurația geologică a regiunii și altitudinea de circa 560m a stațiunii conduc la dezvoltarea unui climat de tip subalpin caracterizat prin calmul atmosferic și prezența aerosolilor cu o concentrație ridicată de ioni negativi.

Teritoriul aferent Gal-ului „Progressio” este poziționat în sud-estul județului Covasna, județ situat aproximativ în centrul țării, și astfel are o clima temperat-continentală cu nuanțe climatice în funcție de particularitățile reliefului: climat, umed și răcoros în zona montană și climat mai cald și uscat în zona de podiș și culoare depresionare. Verile sunt calde, cu precipitații bogate și iernile friguroase, iar temperatura medie anuală variază între 5 și 7,6 grade Celsius. Iarna se produc frecvente inversiuni de temperatură (cu urmări nefavorabile pentru agricultură și transport) care au ca urmări scăderea accentuată a temperaturii aerului

și formarea ceții. Cantitățile medii anuale ale precipitațiilor sunt de 584 mm (sub media pe țară).

I.2. Populația - demografia

Populația totală a teritoriului GAL Progressio este de 47872 locuitori conform datelor oficiale INS, care cunoaște la ora actuală un proces de regres accentuat datorat îmbătrânirii, scăderii fertilității și migrației. Într-o perspectivă viitoare, aceste fenomene vor crește în intensitate și vor genera efecte multiple în societate. Se pot distinge două intervale distincte ca evoluție, și anume perioada 2003-2010, cu o scădere moderată într-un ritm mediu de 0,2%/an și 2010-2025, perioada în care fenomenele demografice intră în declin accentuat-scădere cu 0,54%/an. Factorul cel mai important care va influența acest fenomen este scăderea naturală. La nivel național, județul Covasna va avea și în anul 2025 ca și în anul 2003, cel mai mic număr de tineri, conform unui pronostic complex. Populația vârstnică a crescut continuu în ultimii 50 ani, atât numeric cât și procentual. Procesul de îmbătrânire demografică va continua. Structura populației din punct de vedere etnic în teritoriul Progressio este următoare: 55% populație de etnie maghiară, 41% populație de etnie română, 2% populație de etnie romă și restul de 2% alte naționalități. Această structură determină o diversitate religioasă, astfel: 43% religie reformată, 41% religie ortodoxă, 11% religie romano-catolică și 4% altă religie. În teritoriul GAL Progressio există diversitate etnică care poate fi pusă în valoare datorită abordării LEADER. Reducerea numărului populației tinere, care reprezintă un potențial pentru dezvoltarea unei anumite zone, poate deveni un factor perturbator de limitare al dezvoltării. Se constată o tendință contrară privind migrația internă, aceasta manifestându-se dinspre rural spre urban (de ex. orașele Sfântu Gheorghe și Brașov). Rata netă de migrare internațională este, de asemenea semnificativă și este legată în principal de categoria persoanelor tinere, din spațiul rural. Migrarea în exterior a populației tinere, alături de îmbătrânirea populației rurale, conduce la un declin al forței de muncă disponibile. Una dintre prioritățile Grupului de Acțiune Locală Progressio și anume crearea de noi locuri de muncă va contribui semnificativ la diminuarea migrației tinerilor din teritoriu și la îmbunătățirea calității vieții.

I.3. Mediu

Teritoriul aferent GAL Progressio este situat în regiunea geomorfologică de interferență a Carpaților Orientali cu Carpații Meridionali, deci aparține Carpaților de Curbură. Geomorfologia este variată, specifică tranziției de la depresiune (depresiunea Brașov) la zona montană. Satele Sântionlunca, Ozun și Lunca Ozunului aparținătoare comunei Ozun și comuna Chichiș se situează în partea de sud-vest a teritoriului și sunt cuprinse în Depresiunea Sfântu Gheorghe, care face parte din Depresiunea Brașovului. Depresiunea Brașovului este străbătută de cursul în formă de arc al râului Olt, care împreună cu afluentul său Râul Negru, venit din Depresiunea Târgu Secuiesc, reprezintă principalii factori de modelare a reliefului actual al acestei regiuni. În teritoriul Progressio sunt 10 sit-uri care se încadrează în categoria Ariilor Protejate „Natura 2000” totalizând 35,97 km² și sunt situate pe suprafața următoarelor comune: Boroșneu Mare, Brateș, Chichiș, Comandău, Dalnic, Ilieni, Ozun, Reci, Sita Buzăului, Zagon și orașul Covasna. Menționăm prezența pe teritoriul Progressio a următoarelor comune care fac parte din categoria zonelor cu o Valoare Naturală Ridicată și anume, Barcani, Dobârlău, Sita Buzăului și Valea Mare. În județul Covasna, nu se efectuează determinări asupra nivelului poluării de fond, studiul comparativ al poluanților cu concentrațiile maxime admisibile din atmosfera liberă a orașelor (unde se înregistrează cele mai semnificative poluări atmosferice) județului Covasna

7
D

a relevat faptul ca atmosfera acestora este de foarte bună calitate. În județul Covasna apele de suprafață au în general o calitate bună. Poluările apelor de suprafață sunt cu câteva excepții, accidentale și de scurtă durată. Raportul Direcției de Sănătate Publică a județului Covasna constata că, din totalul probelor de apă recoltate și analizate numai 53,90% se încadrează în limita de admisibilitate a nitraților (sub 45 mg-dm³). Se constată o agresiune manifestată asupra solului provocată atât de factorii naturali, cât și prin intervenția brutală a omului - poluări produse prin utilizarea necorespunzătoare a substanțelor fitosanitare și a îngrășămintelor chimice. Totodată la nivelul teritoriului am constatat o administrare necorespunzătoare a pădurilor care ocupă 47,7% din suprafața totală a teritoriului ce va conduce pe termen lung la o degradare consistentă a mediului (alunecări de teren, inundații, degradarea calității aerului etc.). Zona montana, izvoarele/băile de ape minerale, vânatul/pescuitul sportiv și mai nou echitația - fac parte integrantă, uneori chiar hotărâtoare a identității locale. Aceste elemente sunt percepute de locuitorii zonei ca și „frumuseți ale naturii”. Susținerea mediului este o șansă strategică în vederea dezvoltării pe termen mediu și lung a zonei. Diferitele forme de compensații atribuite fermierilor și/sau administratorilor corelate cu informarea intensă și asistența prin consultanță pot duce la îmbunătățirea situației actuale.

I.4. Economia

În aria GAL Progressio agricultura, zootehnia și exploatarea forestieră reprezintă principalele activități. Restul activităților se desfășoară „pe lângă” preocuparea principală a locuitorilor care este subzistența. În teritoriul Progressio nu există servicii pentru agricultură și pentru depozitarea produselor. Nu sunt suficiente rețelele de desfacere a produselor agroalimentare și nici lanțurile de procesare. Prin urmare este de înțeles faptul că legăturile industriei locale cu celelalte domenii economice ale zonei sau cu zone externe sunt sporadice, ocazionale, fără a exercita o influență benefică și continuă asupra vieții locuitorilor din aria GAL. În dezvoltarea economiei din teritoriu o importanță majoră reprezintă crearea de noi locuri de muncă, acesta fiind o prioritate principală a Strategiei de Dezvoltare Locală Progressio. Principalele activități depind de resursele naturale locale disponibile, de relieful și de tradițiile zonei. Agricultura rămâne o ramură încadrată în limitele tradiționalului, unul dintre punctele slabe fiind inexistența titlurilor de proprietate ale localnicilor. Fondul funciar agricol al județului este de 186.416 ha, reprezentând 50,3% din suprafața totală a județului. În categoria terenurilor cu destinație agricolă, pajiștile naturale reprezintă ponderea cea mai mare cu 53%, cele de folosință arabilă ocupă 46,3%, iar restul de 0,7% din suprafață are destinație pomicolă. Terenurile aferente teritoriului Progressio se împart astfel: 47% teren agricol din care: 48% arabil, 32% pășune și 18% fânețe; și 53% teren neagricol. Subliniem suprafața mare acoperită de păduri și vegetație forestiere, respectiv 54721ha, reprezentând 47,7% din totalul teritoriului care din păcate nu este exploatată, îngrijită și tratată conform normelor UE. Se constată fragmentarea excesivă a terenurilor și structura proprietăți din acest sector, precum și nivelul tehnologic relativ redus. O pondere importantă o au fermele de semi-subzistență, activitățile agricole de cultivare a plantelor și de creștere a animalelor bazate pe tradițiile specifice satului. Aceste ferme se caracterizează printr-o structură de producție diversificată, determinată de necesitățile gospodăriei, precum și printr-o dotare tehnică redusă și necorespunzătoare, ceea ce împiedică creșterea productivității și obținerea unui surplus de produse destinate vânzării. Structura, nefavorabilă în principal a exploatațiilor agricole de

semi-subzistentă, precum și cooperarea insuficientă a producătorilor agricoli, a determinat o slabă dezvoltare a sectorului, înregistrând o producție medie pe ha cu mult sub nivelul național. Majoritatea terenurilor agricole sunt gospodării mici particulare, ai căror proprietari lucrează cu tehnologie depășită, cu logistică nesatisfăcătoare și pricepere limitată, marcată de un tradiționalism fără o dorință de inovație, până în prezent.

Pe teritoriul aferent GAL-ului sunt înregistrați peste 400 de agenți economici. Majoritatea își desfășoară activitatea în domeniul agriculturii, comerțului cu amănuntul și al turismului. Locuitorii văd cel mai des ca breșă de ieșire din situația actuală, promovarea turismului. Alături de aceasta opinie destul de răspândită, GAL ia în considerație potențialul agroturistic ca fiind una dintre șansele de redresare a situației actuale. Sunt înregistrate 19 cabinete medicale de familie, 9 farmacii, 10 cabinete stomatologice și 23 de cabinete veterinare care conform datelor adunate de pe teren sunt foarte slab dotate și astfel nu pot fi exploatate la maximum, obligând populația să se deplaseze în orașe pentru a beneficia de servicii sanitare complete.

1.5. Patrimoniul arhitectural și cultural

Patrimoniul arhitectural împreună cu cel cultural, conferă un profil specific acestei zone. Acest patrimoniu reflectă o multiculturalitate a tradițiilor a patru confesiuni: reformată, romano-catolică, unitariană și ortodoxă. Contabilizarea oficială a dispariției unor obiective de patrimoniu atrage atenția asupra unui risc ce poate fi diminuat cu instrumentele Politicilor de Dezvoltare Rurală. Poate cel mai puternic element în menținerea unei identități locale este patrimoniul construit. Aceasta poate fi una din principalele resurse endogene ce merită a fi valorificată. Punerea în valoare a acestor resurse ale moștenirii culturale este - în percepția localnicilor - una dintre căile de creștere a atractivității zonei generând astfel o îmbunătățire a calității vieții rurale. Patrimoniul arhitectural și cultural local împreună cu agricultura, zootehnia, industria de prelucrare a produselor zootehnice, exploatarea lemnului și prelucrarea acestuia, industria alimentară etc., pot sprijini dezvoltarea zonei prin diversificarea economiei rurale. Printr-o abordare integrată, având ca scop generarea de valoare adăugată, se poate iniția o dezvoltare locală durabilă. Datorită peisajului atrăgător și relativ intact precum și obiectivele moștenirii culturale, zona geografică are o tradiție în: turism balnear, turism de agrement și odihnă, turism cultural și religios. Teritoriul conține un număr total de 121 de monumente istorice dintre care de interes național, de categoria A sunt 69 de monumente și de categoria B sunt 52 de monumente. În ultimele două decenii starea clădirilor culturale s-a degradat. Pentru turismul de agrement și odihnă nu există, deocamdată, infrastructura/dotarea adecvată. Sunt 39 de unități de cazare în teritoriul Progressio din care 21 sunt pensiuni. Multitudinea de obiective de patrimoniu arhitectural și arheologic nu sunt valorificate pentru animarea turismului cultural și religios. Rămâne potențialul altor tipuri de turism: alpinism, cicloturism și agroturism. Fiind o zonă eminent rurală, obiceiurile locului sunt în general legate de viața comunității și implicit de diferitele sărbători religioase. O parte din aceste obiceiuri mai sunt practicate. Din fericire generația care în urma cu 3-4 decenii practica aceste obiceiuri poate încă să le prezinte și să le valorifice. Prin urmare aceste obiceiuri, deocamdată, pot fi transmise generațiilor viitoare și în cadrul unor proiecte de dezvoltare rurală.

1.6. Infrastructura de bază

Pe suprafața județului Covasna se regăsesc un număr total de 862 de drumuri publice, din care 304 drumuri naționale/europene și 558 de drumuri județene/comunale. Drumurile publice ale

județului Covasna sunt modernizate în proporție de 12,06%, fiind județul cu cea mai mică densitate a drumurilor publice din cadrul Regiunii Centru și anume 22,6%. Teritoriul aferent Grupului de Acțiune Locală Progressio se intersectează cu următoarele drumuri naționale: DN 10, DN 11/ E574, DN 13E, DN 12. În ceea ce privește rețeaua de cale ferată, conform datelor statistice de la data de 31.12. 2014, județul Covasna deține un număr total de 116 km de cale ferată din care numai 44 de km de cale ferată este electrificată și are o medie de 31,3 km/1000 km², sub media Regiunii Centru de 39,5 km/1000 km². Numărul total al locuințelor din teritoriu este de aprox. 19800, însemnând 2,3 persoane în locuință. Situația utilităților la locuințe raportată la media națională este mai slabă, în special la categoriile „Instalație electrică”, și „Încălzire prin termoficare sau prin centrală termică”. Rețeaua de canalizare și de gospodărire a deșeurilor domestice lipsește în majoritatea comunelor din teritoriu, excepție făcând orașul Covasna și comunele Zagon și Ozun unde există sistem de canalizare parțial.

I.7. Sistemul educațional și social

În teritoriul Progressio se manifestă o solidaritate socială atât în rândul populației, respectiv printre organizațiile neguvernamentale, cât și la nivelul autorităților locale, instituțiilor publice și cultelor religioase. Pe teritoriul există 45 de unități de învățământ preșcolar, 26 de unități de învățământ școlar și 1 unitate pentru învățământul liceal. Cel mai apropiat centru universitar este în orașul Brașov la o distanță de aprox. 75 km, de la cel mai îndepărtat punct al teritoriului, respectiv comuna Comandău. Cea mai mare problema o reprezintă lipsa de fonduri și starea precară a infrastructurii și a echipamentelor. Totodată unitățile de învățământ duc lipsa personalului calificat întrucât numărul elevilor din mediul rural este în scădere și astfel unitățile nu pot susține financiar pe termen lung personalul. Este de apreciat existența și activitatea unor organizații îndreptate către grupurile sociale cum ar fi tinerii sau cei cu nevoi de asistență socială care duc lipsa, din păcate, de personal calificat și de dotările necesare.

Comunele aferente Parteneriatului GAL Progressio se încadrează în următoarele categorii:

UAT-urile cu zone sărace - localități cu IDUL mai mic sau egal cu 55:

- Comuna Boroșneu Mare: IDUL - 50,38
- Comuna Dalnic : IDUL - 43,00
- Comuna Dobârlău: IDUL - 48,47
- Comuna Moacșa: IDUL - 47,39
- Comuna Reci : IDUL - 53,39
- Comuna Valea Mare : IDUL - 55,00
- Comuna Zagon : IDUL - 50,06

UAT-urile cu arii protejate Natura 2000:

- Boroșneu Mare, Brateș, Chichiș, Comandău, Dalnic, Ilieni, Ozun, Reci, Sita Buzăului, Zagon și orașul Covasna.

UAT-urilor cu zone cu valoare naturala ridicata (HNV):

- Barcani, Dobârlău, Sita Buzăului și Valea Mare.

UAT-urile cu minorități locale conform Anexei - Populatia stabilită dupa etnie: Maghiari în toate cele 15 localități aferente teritoriului Progressio; Romi în localitățile: Covasna, Barcani, Boroșneu Mare, Chichiș, Comandău, Dalnic, Dobârlău, Moacșa.